

fløre Indtægt, den vilkaarlige Indtægt. Saaledes er Forholdet, og ved at antage denne Lov, voldgive vi en stor Deel af Befolkningen, uden igjen let at kunne sætte nogen Stopper paa de Indflydelse, som ere saarlige, som kunne forhindres, og som ikke vil kunne komme til at faae den samme Virkning, hvis vi blive staaende ved det, vi nu have, ved Bevillingssystemet, indtil vi bedre kunne overveie de lovlige Forhold og de lovlige Midler. Jeg har allerede tidligere sagt, at da Loven først kom herind i sin barnlige Nyhed, da troede jeg, at den kunde blive brugt til Nytte og til Gavn, og, at jeg dengang søgte at bringe til at antage den i dens daværende Skikkelse. Den blev ikke antagen af dette Thing i denne Skikkelse, den fik en Tilfætning, som ikke i mindste Maade forhindrede dens Hovedformaal, at dele imellem Fæstebefolkningen og Fideicommissbestidderne, at skaffe dette Godsforhold, som ikke mere er passende, løst, den vendte tilbage til en ny Forhandling paa et andet Sted, og den er kommen tilbage derfra til os, efterat have mistet denne Tilfætning. Det har givet mig en Mistillid til Loven og dens Formaal, og derfor vil jeg stemme for dette Forslag, og dernæst for Loven, og hvis dette Forslag ikke gaaer igennem, da imod Loven.

Jeg kommer nu til mit egentlige Formaal, som var at søge at gjøre det klart, at der er en væsentlig Forskjel mellem dette Forslags Formaal og det, som den ærede Ordfører troede, der egentlig var tilfattet. Hvorledes er det nuværende Fideicommissgodses egentlige Besskaffenhed, naar vi betragte det som bundet Fæstegods; jeg sætter her aldeles Bevillingsretten og Bevillingadkomsten tilside, thi der er ingen Bevillingstvang for Fideicommissseierne, de kunne ikke tildvinge sig nogen Bevilling; det berøver altsaa paa Statsregjeringen at beholde de nuværende Forhold, saalænge den vil, og hvilket er da dette Forhold? Det er det, at intet af det nu under Fideicommissser værende Bøndergods kan sælges; der kan bortfastes, men der kan ikke sælges, og man maa vel lægge Mærke til, at der ikke kan sælges, uagtet det er ganske vist, at det ved Fæsteledighed staaer Godseierne frit for, saavel at vælge en ny Fæster som at forekrive ham Betingelser, idetmindste i visse Retninger

— saaledes er det idetmindste Brug, om det ikke er Ret (Ret!), jo det er; men jeg troer ikke, at der her er Spørgsmaal om at faae det afgjort; jeg siger, saaledes er det Brug, og er meget tilfreds med at holde mig til Brugen. Men det vide vi alle, at Antallet af de Personer, som ville stille sig i Række, forat overtage et Fæstesteb, er ringere og langt nærmere Bondestanden alene, end de ville være, som kunne stille sig i Række for at overtage et Sted, det være til Urvæfæste eller især til Kjøb, det man her kalder fuld Eiendom. Saalænge vi altsaa holde Godset indenfor den snævre Grændse, hvor det nu er, saa at man kun igjennem Bevillinger kan komme til fuldt eller mindre fuldstændigt Salg, saalænge beholde vi aabenbart de nuværende Fæstefamilier langt mere som de, der blive Concurrenter, end naar vi først overgive Godset til en anden Behandlingsmaade; og man vil neppe nægte, at et af Hovedformaalene for denne Lov er just det, derved at skaffe flere Concurrenter, idet man haaber ved at skaffe tilveie det, som man kalder den virkelige Priis, at lette Afstaaelsen, og bringe Folk paa den ene Side til hellere at ville sælge, og paa den anden Side til endelig at finde sig i at aabne Pungen og betale den Priis, som de hidtil have undslaaet sig for. Jeg troer, at man neppe vil nægte, at dette er et af Lovens Formaal, at det idetmindste for Mange staaer som det, man vil naae; men er det saaledes, saa er det jo aabenbart, at, idet man indrømmer Lehnsebestidderen paa denne Maade at forandre det Forhold, hvorunder han besidder sit Lehns Bøndergods, giver man ham en Fordeel, som han tidligere ikke har havt, giver man ham en Adkomst til at faae sin Værdi forøget, hvilken han hidtil ikke har havt. Hvorfor skal man gjøre det? hvilken Grund har man dertil? er det noget saa vigtigt og væsentligt at skaffe ham denne Adkomst? Det er det, som Forslagsstillerne have meent ikke var saa. Naar nu først Lehnsgodset er taxeret, er anslaaet til en Værdi efter den Værdi, det kan have under den nuværende Lovgivning, efter den Værdi, det har som Lehnsgodt, og hvilken aldrig er andet end en Indtægtsværdi, — thi her kan ikke sælges, her kan altsaa ikke bringes nogen Capitalværdi